

27. 1. 2010

ID: 60006

Rozšíření díla a platba za vícepráce

Pokud mezi smluvními stranami nedojde ke změně smlouvy o dílo o rozšíření díla, nelze požadovat zaplacení ceny za poskytnuté vícepráce.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 23 Cdo 2856/2009, ze dne 21.10.2009)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně R. spol. s r.o., proti žalovaným 1) M. M., a 2) V. M., zastoupeným Mgr. I. H., advokátkou, o zaplacení dvakrát 81 206,85 Kč, vedené u Okresního soudu ve Zlíně pod sp. zn. 6 C 118/2003, o dovolání žalovaných proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 12. února 2009, č.j. 27 Co 847/2006-302, tak, že rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 12. února 2009, č.j. 27 Co 847/2006-302, a rozsudek Okresního soudu ve Zlíně ze dne 10. dubna 2006, č.j. 6 C 118/2003-250, ve výroku I. a III. a v souvisejících výrocích V. a VI. o náhradě nákladů řízení se zrušují, a věc se vrací Okresnímu soudu ve Zlíně k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 12. února 2009, č.j. 27 Co 847/2006-302, potvrdil žalovanými napadené výroky I. a III. rozsudku Okresního soudu ve Zlíně ze dne 10. dubna 2006, č.j. 6 C 118/2003-250, kterými bylo každému žalovanému uloženo zaplatit žalobkyni částku 81 206,85 Kč; zároveň rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů.

Odvolací soud stejně jako soud prvního stupně vyšel ze závěru, že žalobkyně, jako zhotovitelka, podle smlouvy o dílo ze dne 8.4.2002 uzavřené podle § 536 odst. 1 obchodního zákoníku (dále jen „obch. zák.“), provedla pro žalované, jako objednatele, smluvené práce rekonstrukce jejich domu a vykonala i další vícepráce, jejichž hodnota byla vyčíslena znaleckým posudkem. Soudy vyšly ze zjištění, že cena provedeného díla včetně víceprací činila 1 048 286 Kč včetně DPH, z níž bylo zaplaceno 885 872,30 Kč a nezaplaceno 162 413,70 Kč. Protože žalovaní vystupovali jako objednatelé díla samostatně, neboť v rozhodné době nebyli manželé, uložil soud prvního stupně každému ze žalovaných povinnost zaplatit nedoplatek ceny díla ve výši 81 206,85 Kč. Odvolací soud se s tímto závěrem soudu prvního stupně ztotožnil. Odmítl námitku žalovaných, že cena díla byla ve smlouvě sjednána jako konečná ve výši 875 438,80 Kč bez DPH, když ve smlouvě bylo dohodnuto, že konečná cena díla bude účtována podle skutečně provedených výměr odsouhlasených oběma stranami. Přihlédl k výpovědi prvního žalovaného, který připustil, že u žalobkyně objednával práce, které nebyly součástí projektové dokumentace a připustil, že tyto práce byly žalovaným provedeny, což potvrdili a další slyšení svědci. Odvolací soud konstatoval, že účastníci pochybili, jestliže v průběhu provádění díla nepřistoupili k sepsání dodatku ke smlouvě o dílo ohledně ceny víceprací, dospěl však k závěru, že toto pochybení účastníků bylo odstraněno vypracováním znaleckého posudku v průběhu soudního řízení. Za bezpředmětnou považoval odvolací soud námitku žalovaných, že dílo nebylo předáno, jestliže žalovaní dílo zkolaudovali a fakticky žalobkyni zrekonstruovaný dům užívají k bydlení.

Proti rozsudku odvolacího soudu podali oba žalovaní dovolání, jehož přípustnost dovozují z § 237 odst. 1 písm. c) občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“). Dovolávají se nesprávného právního posouzení věci ve smyslu § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. a s odkazem na § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř. dovolacího důvodu, kterým lze namítat, že řízení je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Uplatnili rovněž dovolací důvod podle § 241a odst. 3 o. s. ř. s tím, že

rozhodnutí odvolacího soudu vychází ze skutkového zjištění, které nemá podle obsahu spisu v podstatné části oporu v provedeném dokazování.

Namítají, že soud rozhodl o vyšší částce, než bylo požadováno žalobou. Odmítli zdůvodnění odvolacího soudu, že v zamítavých výrocích II. a IV. rozsudku soudu prvního stupně, které nebyly předmětem odvolání, se jednalo o početní chybu v písemném vyhotovení rozsudku soudu prvního stupně, neboť správná výše zamítaných částek ve výrocích II. a IV. rozsudku soudu prvního stupně vyplývala z odůvodnění rozsudku.

Dovolatelé dále nesouhlasí se závěrem odvolacího soudu, že došlo k předání díla. Namítají, že tento závěr je v rozporu s provedenými důkazy. Poukazují na zápis o předání a převzetí díla, který byl podepsán jen prvním žalovaným a v němž je uvedeno, že dílo bude předáno po odstranění závad a odsouhlasení konečného vyúčtování, k čemuž však posléze nedošlo.

Žalovaní napadají závěr odvolacího soudu, který potvrdil soudem prvního stupně uloženou povinnost žalovaných doplatit cenu díla včetně víceprací. Poukazují na smluvní ujednání v čl. VI./4 předmětné smlouvy o dílo, podle něhož povinnost vystavit závěrečnou fakturu – daňový doklad – vzniká zhotoviteli (žalobkyni) dnem podpisu závěrečného předávacího protokolu podepsaného oběma smluvními stranami, proto mají za to, že dílo nebylo ve smyslu § 554 odst. 1 obch. zák. řádně dokončeno a předáno objednatelům (žalovaným), a proto nemá žalobkyně podle § 548 odst. 1 obch. zák. nárok na zaplacení, resp. doplacení ceny díla. Poukazují rovněž na smluvní ujednání v čl. VI./5 předmětné smlouvy o dílo, v němž bylo sjednáno, že provedené vícepráce budou uhrazeny po odsouhlasení stavebním dozorem, popř. investorem ve stavebním deníku. Domnívají se, že s ohledem na ujednání o ceně, kdy konečná cena měla být účtována podle skutečně provedených výměr odsouhlasených oběma stranami, nárok na zaplacení ceny díla nad rámec ceny sjednané ve smlouvě nevznikl, neboť nebyl v řízení prokázán soupis, resp. rozsah víceprací odsouhlasený oběma smluvními stranami.

Dovolatelé spatřují vadu řízení v tom, že nebyli soudem řádně poučeni podle § 118a odst. 1 a 3 o. s. ř. a § 119a odst. 1 o. s. ř.

Žalovaní rovněž napadají závěr o zjištěném vyúčtování ceny díla včetně víceprací, jestliže oba soudy vyšly ze zjištění finančního ocenění rozsahu prací provedených žalobkyní ve prospěch žalovaných. Poukazují na ustálenou judikaturu, podle níž při plnění bez právního důvodu není majetkovým vyjádřením prospěchu objednatele peněžitá částka, která odpovídá částce vynaložené na zhotovení díla, ale peněžitá náhrada odpovídající skutečnému majetkovému prospěchu objednatele díla. Touto zásadou ocenění bezdůvodného obohacení v podobě výkonů zhotovitelky ve prospěch objednatelů se však oba soudy neřídily.

Dovolatelé navrhli, aby rozsudek odvolacího soudu byl zrušen a věc byla vrácena tomuto soudu k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud České republiky (dále jen „Nejvyšší soud“) jako soud dovolací (§ 10a zákona o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno ve lhůtě uvedené v § 240 odst. 1 o. s. ř. k tomu oprávněnými osobami (žalovanými) řádně zastoupenými advokátkou (§ 241 odst. 1 a 4 o. s. ř.), se zabýval nejdříve otázkou, zda je dovolání v dané věci přípustné.

Podle ustanovení § 236 o. s. ř. dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

Podle § 237 odst. 1 o. s. ř. je dovolání je přípustné proti rozsudku odvolacího soudu a proti usnesení odvolacího soudu,

- a) jimiž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé,
- b) jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku (usnesení) proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil,
- c) jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle písmena b) a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam.

V dané věci není dovolání přípustné podle § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř., je-li napadán výrok rozsudku odvolacího soudu ve věci samé, kterým byly potvrzeny vyhovující výroky rozsudku soudu prvního stupně. Dovolání není přípustné ani podle § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř., neboť soud prvního stupně rozhodl v posuzované věci jediným rozsudkem.

Zbývá tedy posoudit, zda rozhodnutí odvolacího soudu má ve věci samé po právní stránce zásadní význam a je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Podle § 237 odst. 3 o. s. ř. má rozhodnutí odvolacího soudu po právní stránce zásadní význam zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem. Předpokladem je, že řešení právní otázky mělo pro rozhodnutí o věci určující význam, tedy že nešlo jen o takovou právní otázku, na níž rozsudek odvolacího soudu nebyl z hlediska právního posouzení věci založen. Zásadní právní význam má rozsudek odvolacího soudu současně pouze tehdy, jestliže v něm řešená právní otázka má zásadní význam nejen pro rozhodnutí v posuzované věci, ale z hlediska rozhodovací činnosti soudů vůbec (pro jejich judikaturu), přičemž se musí jednat o takovou právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu nebyla dosud řešena nebo která je dovolacím soudem rozhodována rozdílně. Závěr o tom, zda dovoláním napadený rozsudek odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam, dovolací soud činí předběžně; zvláštní rozhodnutí o tom nevydává.

Přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. není založena již tím, že dovolatel tvrdí, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Přípustnost dovolání nastává tehdy, jestliže dovolací soud za použití hledisek, příkladmo uvedených v ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř., dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu ve věci samé po právní stránce zásadní význam skutečně má. Z toho, že přípustnost dovolání je ve smyslu § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. spjata se závěrem o zásadním významu rozhodnutí po právní stránce, vyplývá, že také dovolací přezkum se otevírá zásadně pro posouzení otázek právních, navíc otázek zásadního právního významu; jiné otázky, zejména posouzení správnosti skutkových zjištění (srov. § 242 odst. 3 o. s. ř.), přípustnost dovolání neumožňují.

Při dovolání do potvrzujícího výroku rozsudku odvolacího soudu při možné přípustnosti dovolání podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. skutkový stav věci nemůže před dovolacím soudem doznat žádné změny, skutkové zjištění dovolací soud nemůže přezkoumávat a případné nesprávné skutkové zjištění, které mohlo mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, nemůže odůvodnit zásadní právní význam rozsudku odvolacího soudu. Skutkovým podkladem rozhodnutí dovolacího soudu mohou být totiž jen ty skutečnosti a důkazy, které účastníci uvedli v nalézacím řízení, jak jsou zachyceny v soudním spise a uvedeny v odůvodnění rozhodnutí.

Tvrdí-li dovolatelé, že podle článku VI odst. 5 smlouvy o dílo byl sjednán postup pro vznik nároku na zaplacení víceprací, dovolací soud konstatuje, že takové skutkové zjištění soud neučinil a tudíž z takového tvrzení dovolací soud při přípustnosti dovolání podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. nemůže vycházet.

Dovolávají-li se žalovaní dovolacího důvodu uvedeného v § 241a odst. 3 o. s. ř., tj. že rozhodnutí vychází ze skutkového zjištění, které nemá podle obsahu spisu v podstatné části oporu v provedeném dokazování, je třeba konstatovat, že při uvažované přípustnosti dovolání podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. není tento důvod způsobitelným dovolacím důvodem. Dovolací soud proto k tomuto dovolacímu důvodu uplatněnému podle § 241a odst. 3 o. s. ř. nemohl přihlédnout.

Dovolací soud se dále zabýval uplatněným dovolacím důvodem nesprávného právního posouzení nároku na zaplacení ceny díla včetně víceprací.

Ze skutkových zjištění vyplývá, že v posuzované věci žalobkyně provedla pro žalované vícepráce nad rámec ujednání ve smlouvě o dílo. V takové případě bylo namíste postupovat podle § 549 obch. zák., podle něhož dohodnou-li se strany po uzavření smlouvy na omezení rozsahu díla a nesjednají-li jeho důsledky na výši ceny, je objednatel povinen zaplatit jen cenu přiměřeně sníženou; dohodnou-li se tímto způsobem na rozšíření díla, je objednatel povinen zaplatit cenu přiměřeně zvýšenou (odstavec 1). Dohodnou-li se strany po uzavření smlouvy na změně díla a nesjednají-li její důsledky na výši ceny, je objednatel povinen zaplatit cenu zvýšenou nebo sníženou s přihlédnutím k rozdílu v rozsahu nutné činnosti a v účelných nákladech spojených se změněným prováděním díla (odstavec 2).

Oba soudy se však z pohledu uvedeného ustanovení § 549 obch. zák. věcí nezabývaly.

V této souvislosti je nutno zároveň podotknout, že předpokladem aplikace § 549 obch. zák. je dohoda o změně smlouvy.

Ze skutkových zjištění odvolacího soudu však vyplývá, že ke změně rozsahu předmětu díla sjednaného ve smlouvě o dílo mezi účastníky nedošlo, dohoda o změně smlouvy uzavřena nebyla.

Nejvyšší soud však ve svých rozhodnutích již několikrát vyložil, že ke vzniku nároku zhotovitele na zvýšenou cenu díla v případě jeho rozšíření nebo změny (zvýšení jeho kvality) je nezbytná předchozí dohoda objednatele a zhotovitele na vlastním rozšířením díla nebo jeho kvalitativní změně, čili dohoda o změně smlouvy o dílo (srov. např. rozsudky ze dne 20. května 2003, sp. zn. 29 Odo 214/2003, ze dne 26. září 2006, sp. zn. 32 Odo 735/2004, ze dne 22. května 2007, sp. zn. 32 Odo 849/2005, ze dne 27. června 2007, sp. zn. 32 Odo 1043/2005 a ze dne 29. července 2009, sp. zn. 23 Cdo 1146/2007, jež jsou k dispozici na webových stránkách Nejvyššího soudu).

Pokud tedy v daném případě ke změně smlouvy o dílo o rozšíření díla mezi účastníky nedošlo, nelze požadovat po žalovaných zaplacení ceny za poskytnuté vícepráce.

Dovolací soud tedy dospěl k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam a je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., neboť odvolací soud řešil právní otázku nároku na zaplacení víceprací v rozporu s hmotným právem, jak výše blíže odůvodněno, a zároveň v rozporu s ustálenou judikaturou.

S ohledem na nesprávný právní závěr odvolacího soudu i soudu prvního stupně, který je v rozporu s hmotným právem, bylo již bezpředmětné zabývat se námitkami dovolatelů týkajícími se procesního postupu soudů a námitkami k posouzením výše přiznaného nároku na zaplacení víceprací.

Jestliže tedy rozhodnutí odvolacího soudu bylo vydáno v rozporu s hmotným právem, Nejvyšší soud rozsudek odvolacího soudu podle ustanovení § 243b odst. 2 věty za středníkem o. s. ř. zrušil; jelikož důvody, pro které byl rozsudek odvolacího soudu zrušen, platí i pro rozsudek soudu prvního stupně v jeho vyhovujícím výroku I. a III., zrušil dovolací soud v tomto rozsahu i rozsudek soudu prvního stupně včetně závislých výroků o náhradě nákladů řízení, a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3 o. s. ř.).

Další články:

- [Nezbytná cesta](#)
- [Nepominutelný dědic](#)
- [Náhrada škody zaměstnancem](#)
- [Likvidace dědictví](#)
- [Jistota](#)
- [Insolvenční řízení](#)
- [Exekuce](#)
- [Započtení](#)
- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)